

**ДО ПИТАНЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
СТАТУСУ ОСІБ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ
В ГАЛУЗІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
ПРАВА УКРАЇНИ ТА АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА
УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Андрій КАЗАКЕВИЧ

*здобувач наукового ступеня доктора філософії,
аспірант кафедри публічного та приватного права
Університету митної справи та фінансів
м. Дніпро, Україна*

Практичний аспект реалізації процесуальних прав та юридичних обов'язків осіб, які сприяють розгляду справи в галузі адміністративного процесуального права України, базується на сукупності положень адміністративно-процесуального законодавства, законодавчих норм, які окремо регулюють процесуальний статус даних учасників судового процесу, роль та порядок їх участі в судовому процесі, правові підстави для залучення даних учасників судового процесу до розгляду та вирішення адміністративної справи. Відзначаємо той факт, що порядок набуття особою статусу учасника судового процесу, яка сприяє розгляду справи в галузі адміністративного процесуального права, є індивідуально визначеним та віршується виключно судом під час проведення судового засідання.

В рамках даного дослідження необхідно відзначити результати наукових робіт та дисертаційних досліджень, що присвячені:

1) Аналізу правових засад процесуального статусу осіб, що сприяють розгляду справи, як учасників судового процесу в адміністративному судочинстві. До їх числа доцільно віднести роботу наукового діяча Прут Ю.А.¹.

2) Дослідженню теоретичних та правових аспектів змісту процесуального статусу осіб, що сприяють розгляду справи, як учасників судового процесу в адміністративному судочинстві. До їх

¹ Прут Ю. А. (2015). Загальна характеристика цивільно-процесуального статусу осіб, які є іншими учасниками цивільного процесу. *Visegrad journal on human rights*. Випуск № 5. Частина 2. С. 105.

числа доцільно віднести наукову роботу вченої Тернавської В.В. та Шаповалової К.Г.².

3) Встановленню процесуальних гарантій для осіб, що сприяють розгляду справи, як учасників судового процесу в адміністративному судочинстві. До їх числа доцільно віднести наукову роботу вченої Бичкової С.С.³.

4) Вивченню інших робіт, що невід’ємно пов’язані із дослідженням тематики практичного аспекту реалізації процесуальних прав та юридичних обов’язків осіб, які сприяють розгляду справи в галузі адміністративного процесуального права України. До їх числа доцільно віднести наукову роботу таких вчених як: Харитонов Є.О., Харитонов О.І. та Голубева Н.Ю.⁴.

Юридична література класифікує категорію «інших учасників судового процесу» за двома групами та виокремлює осіб, що здійснюють організаційно-технічне забезпечення галузі процесуального права та осіб, які сприяють безпосередньому розгляду справи та її вирішенню по суті судовими органами. Так, до числа першої групи, за своїм функціональним призначенням, було віднесено помічника судді, секретаря судового засідання та судового розпорядника. Водночас, до переліку другої групи належать: свідок, експерт, експерт з питань права, перекладач та спеціаліст⁵.

Разом із цим, категорію «інших учасників судового процесу» можливо класифікувати як учасників судового процесу, участь, яких є обов’язковою під час розгляду та вирішенню справи по суті, так і учасники, що залучаються судом в разі необхідності. До числа обов’язкових учасників судового розгляду необхідно відносити секретаря судового засідання та судового розпорядника, з огляду на той факт, що останні працюють в судах та їх участь в судових провадженнях є виконанням службових (функціональних) обов’язків. В свою чергу, до числа факультативних учасників судового процесу необхідно відносити тих осіб, що залучаються судом до судового провадження залежно від

² Тернавська В. В., Шаповалова К. Г. (2024). Особливості правового статусу інших учасників судового процесу в цивільному судочинстві. *Universum*. 2024. Випуск № 14/2024. С. 218 – 223.

³ Бичкова С. С. (2011). Цивільний процесуальний статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження: *монографія*. Київ : Атіка. С. 420.

⁴ Харитонов Є. О., Харитонов О. І., Голубева Н. Ю. (2011). Цивільний процес України: *підручник*. Київ : Істина. С. 118.

⁵ Харитонов Є. О., Харитонов О. І., Голубева Н. Ю. (2011). Цивільний процес України: *підручник*. Київ : Істина. С. 118.

фабули обставин конкретної справи та зібраних доказів в досудовому порядку⁶.

Наведених вище осіб віднесено до категорії «інші учасники судового процесу» з огляду на спеціальні характерні риси, що притаманні виключно даним суб'єктам адміністративного процесу:

1) Склад «інших учасників судового процесу» не бере безпосередньої участі в адміністративній справі, однак сприяє її розгляду та вирішенню по суті, реалізуючи мету правосуддя.

2) Категорія «інших учасників судового процесу» володіють професійними навичками, спеціальними знаннями, досвідом та відомостями, що в цілому є необхідними для своєчасного, всебічного, повного та об'єктивного судового розгляду та вирішення адміністративної справи.

3) Учасники судового процесу, крім учасників справи та їх представників, не мають матеріально-правової та процесуальної зацікавленості за результатами судового розгляду адміністративної справи.

4) Свідок, експерт, експерт з питань права, перекладач та спеціаліст не здійснюють захист особистих прав та / або законних інтересів.

5) Склад «інших учасників судового процесу» залучається в адміністративному судочинстві за результатами процесуального волевиявлення (ініціативи) суду та / або учасників справи, з метою виконання завдань адміністративного судочинства.

6) Перелік осіб, визначених законодавцем в статті 61 Кодексу адміністративного судочинства України, наділяється вичерпним обсягом процесуальних прав та юридичних обов'язків, який є індивідуально визначеним для кожного учасника судового процесу.

7) Інші учасники судового процесу адміністративного судочинства мають статус фізичної особи.

З метою обґрунтованого та об'єктивного проведення наукового дослідження тематики практичного аспекту реалізації процесуальних прав та юридичних обов'язків осіб, які сприяють розгляду справи в галузі адміністративного процесуального права України, нами пропонується ряд змін, які необхідно впровадити в перелік нормативно-правових актів щодо вдосконалення процесуального статусу осіб, які сприяють розгляду справи в галузі адміністративного процесуального права України та адаптації законодавства України до права Європейського Союзу. Впровадження ряду змін в положення законодавства України зумовлено наступними обставинами:

⁶ Бичкова С. С. (2011). Цивільний процесуальний статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження: *монографія*. Київ : Атіка. С. 420.

1) Необхідністю прийняття правового регулювання, що розширить повноваження свідка в частині сприяння давання показань головуючому судді під час допиту в судовому засіданні.

2) Необхідністю прийняття правового регулювання, що розширить повноваження експерта в частині сприяння надати суду обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок.

3) Необхідністю прийняття правового регулювання, яке визначить, що експертом, експертом з питань права, перекладачем та спеціалістом може бути виключно той фахівець у галузі (сфері), який має чинний сертифікат підвищення рівня професійної компетентності (кваліфікації).

4) Необхідністю прийняття правового регулювання, що розширить повноваження експерта з питань права в частині сприяння надати суду обґрунтований та об'єктивний правовий висновок.

5) Необхідністю виключення положень адміністративного процесуального законодавства України, яким необґрунтовано урівняно правові висновки експертів з питань права, що містять рекомендаційний характер до висновків експертизи, які мають імперативний характер та є засобами доказування в адміністративному судочинстві.

6) Необхідністю запровадження дієвих механізмів та процесуальних можливостей прискореного виконання свідком, експертом, експертом з питань права, перекладачем та спеціалістом завдань адміністративного судочинства, дотримання учасниками судового процесу засад повного, всебічного та справедливого розгляду адміністративної справи.

7) Необхідністю удосконалення чітких та обґрунтованих законодавчих положень щодо актуалізації процесуального статусу свідка, експерта, експерта з питань права, перекладача, спеціаліста та впровадження інноваційних правових підстав залучення даних учасників судового процесу до розгляду та вирішення адміністративної справи.

8) Необхідністю прийняття правового регулювання, що дозволить усунути правові прогалини в діяльності свідків, експертів, експертів з питань права, перекладачів та спеціалістів.